

dokument, ki mu struktura šege narekuje dramaturgijo, film, ki je tudi narejen z očmi etnologa. Drugi češki film kaže nov način preparacije lesenih arheoloških predmetov. Oba češka filma sta iz Brna, v proizvodnji oddelka za etnografijo in folkloristiko Češkoslovaške akademije znanosti.

Ostali filmi v skupini družbenih ved niso bili toliko zanimivi za nas. Prvi poljski govori o harmoniji, prikazani skozi domiselno vizualizacijo zvokov, in drugi o obdobju revolucionarnega konstruktivizma na Poljskem. Bolgarski film pa predstavlja skrajno mejo uporabe filma v vzgojne namene, daleč od znanosti, daleč od avtentičnosti. V obliki tako imenovanega igranega dokumenta deli moralne nauke direktorjem, da bi bolje izkoristili svoj delovni čas.

Konec ostravskega srečanja je bil tak, kot je konec drugih mednarodnih prireditvev, kjer se zberejo neznani ljudje v tujem okolju. Veliko je ostalo nedorečenih misli in mnenj, veliko vprašanj, na katera bo treba odgovoriti. Dobil sem vtis, da se naših dosedanjih rezultatov ni treba sramovati. Nasprotno, oba naša filma sta bila po zasnovi in realizaciji nekako izven konkurence. To bi nas lahko prepričalo o potrebnosti institucionalizacije znanstvenega filma pri nas, kot je to v mnogih evropskih državah, kjer se nacionalni centri povezujejo v mednarodno zvezo znanstvenega in poučnega filma (ICREC). Edino tako povezovanje omogoča stalno preverjanje rezultatov lastnega dela, kajti ob našem modelu etnološkega filma obstajajo nešteti drugi, še neodkriti modeli.

Naško Križnar

10. POSVETOVANJE O LJUDSKIH BALADAH v EDINBURGHU OD 9.—11. avg. 1979

Škotska, klasična dežela ljudskih balad, je letos postala gostiteljica mednarodne študijske skupine za raziskovanje ljudske pripovedne pesmi prav po naključju, zato pač, ker je bil v avgustu sklican tja mednarodni kongres o ljudskem pripovedništvu in se je zdelo pametno sorodni prireditvi zbižati tudi po času in prostoru. Organizacijo posvetovanja je prevzel oddelk "Scottish Studies" na edinburški filozofski fakulteti in dal zanj na voljo svoje prostore v eni starinskih hišic na trgu, ki odaja novo univerzitetno knjižnico. Res jim je lahko rečeno "hišice", saj so majhne, enonadstropne, vse enake, s stopnicami čez jarek pred kletnimi okni, kot je to značilno za stanovanjske hiše v Edinburgu. Najbrž so bile tudi te sprva stanovanjske, saj je na eni tabla, da je tam prebival Walter Scott, ki ima na glavni ulici velikanski, daleč viden spomenik. Edinburgh naredi na obiskovalca, ki pride prvič tja, nepozaben vtis. Mračne starinske hiše, veličastne temne palače v značilnem slogu, ozke stranske uličice, ki obdajajo široke ceste in trge sredi mesta, zgrajenega na izrazito gričevnatem svetu, srednjeveški grad na najvišji vzpetini, velika narodna zavednost združena z ljubeznijo do izročila, izrazit smisel za cvetje in izredna čistota povsod — to so stvari, ki jih opaziš takoj po prihodu. Celo moderno študentsko naselje Pollock Halls, ob vzhodu skalnatih, rdečkastorjavih gričev na robu mesta, kjer so nas nastanili, učinkuje nekam škotsko.

Na posvetovanje se je zbralo nekaj čez 30 strokovnjakov iz vsega sveta, referatov pa je bilo le 15, torej ni primanjkovalo časa za razpravo. Referati so bili zelo različni, tako po snovi kot po kvaliteti. Osrednja tema je bilo vprašanje pevcev kot nosilcev izročila. Obravnavali so jo štirje referati. D. K. Wilgus (Los Angeles) je predstavil ameriškega "poklicnega minstrela" A. Jenkinsa, ki je skladal pripovedne pesmi z melodijami vred in z njimi javno nastopal. Skupaj s svojo družino je bil tudi med prvimi pevci duhovnih pesmi na radiu. Umrl je šele 1957. leta v starosti 72 let. — D. Engle (Freiburg i. Br.) je opisal življenje in pevsko kariero Katzi Ritzel, ki je po poklicu učiteljica, prosti čas pa posveča petju ljudskih pesmi. Že nekaj let pripada mladinskemu gibanju, ki je prek ameriških "folk songs" odkrilo lastno nemško ljudsko pesem, jo začelo uporabljati tudi kot protestno, po potrebi vsebinsko prilagojeno. Deloma sestavljajo nova besedila in jih podlagajo starim melodijam. — S. Top (Leuven) je ob prikazu pevca J. Sadonesa (umrl je 1816) govoril o flamskih pouličnih baladah (broadside ballads). — Z. Kumer (Ljubljana) je ob zgledih iz slovenskega izročila pokazala, kako je repertoar ljudskih pevcev dostikrat odvisen od njihovih življenjskih okoliščin in usode.

Nekateri so s posebnih vidikov obravnavali posamezne balade. Npr. B. Bronzini (Bari) je ob baladi Donna Lombarda načel vprašanje, koliko more biti v neki baladi zgodovinske resničnosti in ali niso nekatere nastale neodvisno v raznih deželah, čeprav so snovno sorodne. — W. Nicolaisen (Aberdeen) je obravnaval zvezo neke balade Th. Fontaneja z ljudskim izročilom. — Prijetno novost je uvedla Ch. Cartwright (ZDA), ko je balado, ki jo je obravnavala, tudi zapela ob spremljavi nekakšnega psalterija.

Nekaj referentov je seglo bolj na široko. Tako je J. Purcell (ZDA) govorila o značilnostih portugalskih balad. — A. Asplund (Helsinki) je obravnavala sodobno pesemsko izročilo na Finskem. — H. Shields (Dublin) je poročal o vplivu škotskih balad na irsko ljudsko poezijo. — Poročilo o raziskovanju balad na Škotskem pa je bilo delo več avtorjev. — Precej ugovorov je izzval referat J. Ure (Edinburgh) o bizantinskih vplivih na romunske ljudske pesmi, ker je avtorica izvajala daljnosežne sklepe na podlagi jezikovne analize ne povsem zanesljivih zapisov.

Vprašanja pokrajinskih katalogov baladnih tipov se je dotaknil samo J. Porter (Los Angeles), čeprav je bilo na nekaterih prejšnjih posvetovanjih to vprašanje edina tema.

Na koncu sta bila še dva referata, ki v danem okviru pravzaprav nista imela kaj iskati. L. H. Ting (ZDA) je govorila o otroških pesmicah v stari Kitajski, O. Olajubu (Nigerija) pa o vsebini in obliki ljudskih pesmi Yorubov v Nigeriji. Iz angleških prevodov besedila smo mogli spoznati, da imajo zelo lepo vsebino, zvočni posnetki pa so prinesli tudi presenečenje: Yorubi poznajo menjajoči se ritem 3 + 2, ki ga imamo na Slovenskem povečini v Režiji in redkeje drugod.

Sklepno zasedanje je bilo posvečeno organizacijskim vprašanjem. Prihodnje posvetovanje bo l. 1980 v Grčiji, v mestu Janina na severu dežele in sicer zadnji teden v avgustu. V naslednjem letu bi se sestali v Belgiji, potem bi šli spet na vzhod, v Romunijo. Sklenjeno je bilo, naj bi se na zasedanju v Grčiji vrnili k reševanju vprašanj o katalogizaciji, druga tema pa naj bi bila vloga blaede v ljudskih šegah.

Zmaga Kumer